สารบัญ

หน้า

บทที่ 1 งานอาชีวอนามัย 1

- ความสำคัญของงานอาชีวอนามัย 1
- วัตถุประสงค์ของการดำเนินงานอาชีวอนามัย 3
- สภาพแวดล้อมในการทำงาน 8
- บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีวอนามัย 12
- ความเป็นมาของงานอาชีวอนามัย 14
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีวอนามัย 15
- สรุป 19
- คำถามท้ายบท 20
- บรรณานุกรม 21

บทที่ 2 อันตรายจากการประกอบอาชีพจากเสียงดัง ความสั่นสะเทือน และความกดดันบรรยากาศที่ผิดปกติ 23

- อันตรายจากการประกอบอาชีพจากเสียงดัง 23
- กายวิภาคและสรีรวิทยาของหู 24
- กลไกการได้ยิน 27
- องค์ประกอบของเสียงที่ทำให้เกิดโรคสูญเสียการได้ยิน 28
- ผลกระทบของเสียงดัง 29
- อาการ 30
- ชนิดของเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจวัดเสียงดัง 30
- มาตรฐานของเสียงดังในสถานประกอบการ 31
- อันตรายจากการประกอบอาชีพจากความสั่นสะเทือน 33
- ปัจจัยที่ก่อให้เกิดอันตรายจากความสั่นสะเทือน 34

- ผลกระทบจากความสั่นสะเทือน 35
- อันตรายจากการประกอบอาชีพจากความกดดันบรรยากาศที่ผิดปกติ 40
- อันตรายจากความกดดันบรรยากาศสูง 40
- อันตรายจากความกดดันบรรยากาศต่ำ 44
- การป้องกันระยะเริ่มแรกจากความกดดันบรรยากาศต่ำ 46
- สรุป 47
- คำถามท้ายบท 48
- บรรณานุกรม 49

บทที่ 3 อันตรายจากการประกอบอาชีพจากความเย็น ความร้อน และรังสี 51

- อันตรายจากการประกอบอาชีพจากความเย็น 51
  - กลไกการควบคุมอุณหภูมิของร่างกาย 52
  - พยาธิสภาพของการบาดเจ็บจากความเย็น 54
  - การป้องกันควบคุมและแก้ไข 55
- ผลกระทบของโรคเท้าเปื่อยต่อร่างกาย 56
- ผลกระทบของโรคซิลเบรนส์ต่อร่างกาย 57
- ผลกระทบของโรคฟรอสต์ไบต์ต่อร่างกาย 58
- การป้องกันควบคุมและแก้ไข 59
- อันตรายจากการประกอบอาชีพสาเหตุจากความร้อน 60
  - การเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาจากความร้อน 61
  - ผลกระทบของความร้อนต่อสุขภาพอนามัย 62
- อันตรายจากการประกอบอาชีพจากรังสี 66
- องค์ประกอบของรังสีต่อร่างกาย 68
  - รังสีแตกตัวได้ 68
  - ผลกระทบของรังสีแตกตัวต่อเซลล์ 70
  - ผลกระทบของรังสีแตกตัวต่ออวัยวะต่างๆ 71
  - รังสีที่ไม่แตกตัว 72
- สรุป 75
- คำถามท้ายบท 77
- บรรณานุกรม 78

บทที่ 4 อันตรายจากการประกอบอาชีพทางเคมี 79
- ลักษณะของสารเคมี 79
- ทางเข้าสู่ร่างกายของสารเคมี 80
- ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบต่อการเกิดอันตรายจากสารเคมี 82
- ดัชนีชี้อันตรายของสารเคมี 83
- การตรวจหาปริมาณของสารเคมี 84
- ประเภทของสารเคมี 85
- ชนิดของโรคมะเร็งจากการประกอบอาชีพ 99
- ประเภทของสารปราบศัตรูพืช 100
- การป้องกันควบคุมและแก้ไขอันตรายจากสารเคมี 102
- สรุป 104
- คำถามท้ายบท 105
- บรรณานุกรม 106

บทที่ 5 อันตรายจากการประกอบอาชีพทางชีวภาพ 107
- กระบวนการเกิดโรคติดเชื้อ 108
- ประเภทของโรคติดเชื้อ 113
  - โรคติดเชื้อในกลุ่มผู้ประกอบอาชีพกลุ่มบุคลากรทางการแพทย์ 113
  - โรคติดเชื้อในกลุ่มที่ไม่ใช่บุคลากรทางการแพทย์ 122
- สรุป 132
- คำถามท้ายบท 133
- บรรณานุกรม 134

บทที่ 6 ความเครียดจากการประกอบอาชีพ 135
- ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียด 138
- รูปแบบจำลองต่างๆ ของความเครียดจากการประกอบอาชีพ 142
- ปฏิกิริยาทางร่างกายเพื่อปรับตัวจากความเครียด 145
- ความผิดปกติของร่างกายจากความเครียด 147
- โรคที่มีความสัมพันธ์กับความเครียด 148
- การประเมินความเครียด 149
- การป้องกันควบคุมและแก้ไขความเครียดจากการประกอบอาชีพ 150

- สรุป 152
- คำถามท้ายบท 153
- บรรณานุกรม 154

บทที่ 7 โรคจากการประกอบอาชีพ 155

- โรคจากการประกอบอาชีพ 155
- โรคที่เกี่ยวเนื่องจากการประกอบอาชีพ 156
- ปัจจัยที่ทำให้เกิดโรคจากการประกอบอาชีพ 156
- โรคจากการประกอบอาชีพตามประกาศกระทรวงมหาดไทย 158
- การวินิจฉัยโรคจากการประกอบอาชีพ 163
- สรุป 170
- คำถามท้ายบท 171
- บรรณานุกรม 172

บทที่ 8 เออร์กอนอมิกส์ 173

- ประวัติความเป็นมาของเออร์กอนอมิกส์ 173
- แขนงวิชาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางด้านเออร์กอนอมิกส์ 174
  - กายวิภาคศาสตร์กับการออกแบบงาน 175
- การวัดขนาดร่างกายของผู้ประกอบอาชีพเพื่อการออกแบบงาน 176
  - สรีรวิทยาในการปฏิบัติงาน 184
  - จิตวิทยาต่อการปฏิบัติงาน 185
- ประโยชน์ของหลักเออร์กอนอมิกส์ต่อการปฏิบัติงาน 185
- บทบาทของนักอาชีวอนามัยต่อการจัดสภาพแวดล้อมในการทำงาน 186
- การตรวจสอบทางด้านเออร์กอนอมิกส์เบื้องต้น 187
- สรุป 189
- คำถามท้ายบท 190
- บรรณานุกรม 191

บทที่ 9 ความปลอดภัยในการทำงาน 193

- สาเหตุของการบาดเจ็บจากการทำงาน จำแนกประเภทของอุบัติเหตุ ตามหลักของสถาบันมาตรฐานความปลอดภัยสหรัฐอเมริกา (ANSI) 196

- การประเมินการบาดเจ็บในการปฏิบัติงาน 205
- การสอบสวนอุบัติเหตุ 208
- การวิเคราะห์อุบัติเหตุ 209
- องค์ประกอบของการจัดการความปลอดภัย 209
- สรุป 213
- คำถามท้ายบท 214
- บรรณานุกรม 215

บทที่ 10 หลักการป้องกันควบคุมอันตรายจากสิ่งแวดล้อมในการทำงาน และการเฝ้าระวังสุขภาพ 217

- หลักในการควบคุมอันตรายจากสิ่งแวดล้อมในการทำงาน 217
- หลักในการควบคุมอันตรายทางด้านกายภาพ 221
- การป้องกันควบคุมอันตรายจากความสั่นสะเทือน 224
- การป้องกันควบคุมและแก้ไขอันตรายจากความเย็น 225
- คำแนะนำสำหรับการป้องกันอันตรายจากความเย็นของ ACGIH 225
- การป้องกันควบคุมแก้ไขอันตรายจากความร้อน 226
- การป้องกันควบคุมและแก้ไขอันตรายจากรังสี 228
- การเฝ้าระวังทางสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพ 229
- สรุป 234
- คำถามท้ายบท 235
- บรรณานุกรม 236

บทที่ 11 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีวอนามัย 237

- กฎหมายคุ้มครองแรงงาน 2541 237
- กฎหมายความปลอดภัยในการทำงาน 2541 239
- สรุป 261
- คำถามท้ายบท 262
- บรรณานุกรม 263

บทที่ 12 อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล 264
- การใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล 264
- ประเภทของอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล 265
  - อุปกรณ์ป้องกันมือ 265
  - อุปกรณ์ป้องกันระบบทางเดินหายใจ 268
  - ชุดป้องกันร่างกาย 272
  - อุปกรณ์ป้องกันเท้า 273
  - อุปกรณ์ป้องกันตา 275
  - อุปกรณ์ป้องกันหู 277
  - อุปกรณ์ป้องกันศีรษะ 278
- มาตรฐานเกี่ยวกับอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล 278
- สรุป 280
- คำถามท้ายบท 281
- บรรณานุกรม 282

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1-1	กระบวนการผลิต ทางเข้าสู่ร่างกาย และการเกิดอันตรายของสารเคมี	6
1-2	แขนงวิชา บุคลากร และบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีวอนามัย	13
2-1	มาตรฐานระดับเสียงดังที่อนุญาตให้สัมผัสได้ในระยะเวลาหนึ่งๆ ของ OSHA และ ACGIH	32
2-2	แหล่งกำเนิดของความสั่นสะเทือนที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย	35
2-3	การแบ่งระยะของการเกิด Ranaud's phenomenon จากความสั่นสะเทือนในโรค Hand and arm vibration syndrome	37
2-4	การแบ่งระยะของอาการผิดปกติระบบประสาทส่วนปลาย ในโรค Hand and arm vibration syndrome	38
2-5	อาการผิดปกติของการเมาก๊าซไนโตรเจนที่ระดับความลึกต่างๆ	42
2-6	ความสัมพันธ์ระหว่างความกดดันบรรยากาศ และความสูง	45
3-1	ความรุนแรงของอาการทางคลินิกของโรคระดับอุณหภูมิภายในร่างกายต่ำกว่าปกติ ที่ระดับอุณหภูมิต่างๆ กัน	54
3-2	ชนิดของรังสีแตกตัวที่สำคัญต่อสุขภาพอนามัย	67
3-3	หน่วยของการแผ่รังสี	67
4-1	ลักษณะของสารเคมีในรูปแบบต่างๆ	79
4-2	ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบต่อการเกิดอันตรายจากสารเคมี	82
4-3	ระดับอันตรายของสารเคมี เมื่อแบ่งตามค่า LD_{50}	83
4-4	ชนิดของโรคมะเร็งจากการประกอบอาชีพ	99
5-1	ชนิดของเชื้อโรคที่ทำให้เกิดโรคติดเชื้อ	108
5-2	โรคติดเชื้อซึ่งมีสาเหตุจากการประกอบอาชีพต่างๆ	110

5-3 โรคติดเชื้อจากแบคทีเรียในผู้ประกอบอาชีพกลุ่มไม่ใช่บุคลากรทางการแพทย์ 123
5-4 โรคติดเชื้อจากไวรัสในกลุ่มผู้ประกอบอาชีพกลุ่มไม่ใช่บุคลากรทางการแพทย์ 126
5-5 โรคติดเชื้อจากราในผู้ประกอบอาชีพกลุ่มไม่ใช่บุคลากรทางการแพทย์ 128
5-6 โรคติดเชื้อจากริคเกตเซีย และคลาไมเดีย ในผู้ประกอบอาชีพกลุ่มไม่ใช่บุคลากรทางการแพทย์ 130
5-7 โรคติดเชื้อจากปรสิตในผู้ประกอบอาชีพกลุ่มไม่ใช่บุคลากรทางการแพทย์ 131
6-1 อาชีพที่ก่อให้เกิดความเครียด 139
7-1 ชนิดของโรคจากการประกอบอาชีพบางประเภท 160
7-2 แบบบันทึกประวัติการประกอบอาชีพในอดีตและปัจจุบัน 166
7-3 แบบบันทึกลักษณะอันตรายนอกงาน 168
8-1 ขนาดร่างกายของคนอังกฤษ (หน่วยเป็น มม.) 177
8-2 ขนาดร่างกายของคนจีนฮ่องกง (หน่วยเป็น มม.) 178
8-3 ขนาดร่างกายของคนไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (หน่วยเป็น มม.) อายุ 17 - 24 ปี จำนวน 89 คน 179
8-4 ขนาดร่างกายของคนไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (หน่วยเป็น มม.) อายุ 25 - 32 ปี จำนวน 48 คน 181
8-5 ขนาดร่างกายของผู้ใช้แรงงานไทย (หน่วยเป็น มม.) 182
8-6 การตรวจสอบทางด้านเออร์กอนอมิกส์เบื้องต้น 188
9-1 จำแนกตามความร้ายแรงและขนาดของกิจการ มกราคม - ธันวาคม 2543 ทั่วราชอาณาจักร 194
9-2 สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุจากการประกอบอาชีพ 195
9-3 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุ 204
9-4 การประเมินการบาดเจ็บ 205
9-5 กำหนดวันสูญเสียจากการคำนวณความรุนแรงของการบาดเจ็บ 206
9-6 ตัวอย่างรายการตรวจความปลอดภัยในการทำงาน 211
10-1 ผลการลดระดับความดังจากการใส่อุปกรณ์ป้องกันเสียงดัง 222
10-2 การป้องกันควบคุมและแก้ไขอันตรายจากความสั่นสะเทือน 224
12-1 มาตรฐานเกี่ยวกับอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล 279

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	อันตรายจากสิ่งแวดล้อมในการทำงาน	8
2-1	กายวิภาคศาสตร์ของหู	25
2-2	ภาพตัดขวางของอวัยวะรูปก้นหอย	26
2-3	แสดงการนำเสียงเข้าหูทางกระดูกและทางอากาศ	27
2-4	อันตรายจากการประกอบอาชีพจากความสั่นสะเทือน	34
2-5	ความสั่นสะเทือนที่ทำให้เกิดโรคนิ้วซีด: กรณีตัวอย่าง (ระยะที่ 3)	38
2-6	การอักเสบของเนื้อเยื่อบริเวณปลายนิ้วมือ (ระยะที่ 4)	39
2-7	เครื่อง Hyperbaric recompression chamber ใช้รักษาผู้ได้รับผลกระทบจากความกดดันบรรยากาศที่ผิดปกติ	43
3-1	การบาดเจ็บจากความเย็นในโรคเท้าเปื่อย (Trench foot)	57
3-2	นักปีนเขาที่เป็นโรคฟรอสต์ไบต์ (Frostbite) มีผิวซีด ขาว บริเวณแก้ม	58
3-3	ผู้ป่วยที่เป็นโรคฟรอสต์ไบต์ (Frostbite)	59
3-4	อันตรายจากการประกอบอาชีพที่สัมผัสกับความร้อนสูง	60
4-1	การแพร่กระจายของสารเคมีสู่ร่างกายและการกำจัดสารเคมีออกจากร่างกาย	81
4-2	การตรวจหาปริมาณของสารเคมี	84
5-1	บ่อเกิดโรคติดเชื้อจากการประกอบอาชีพ	109
6-1	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยซึ่งนำไปสู่การเจ็บป่วยจากความเครียด	137
6-2	รูปแบบจำลอง Demand control model ซึ่งเป็นความสมดุลระหว่างปริมาณงาน และระดับการตัดสินใจ	144
6-3	การเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาจากความเครียด	146
6-4	การประกอบอาชีพสำนักงานที่ก่อให้เกิดความเครียด	148
6-5	การประกอบอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดความเครียด	148

7-1 ปัจจัยที่ทำให้เกิดโรคจากการประกอบอาชีพ 156
8-1 อันตรายที่หลังจากการยกของหนัก 176
9-1 อุปกรณ์ปิดคลุมสายพาน ป้องกันวัตถุหล่นใส่ผู้ประกอบอาชีพ 197
9-2 อุบัติเหตุจากหุ่นยนต์กระแทกผู้ประกอบอาชีพ 197
9-3 ผู้ประกอบอาชีพที่นิ้วมือถูกตัดจากการถูกหนีบจากเครื่องจักร 198
9-4 จุดหนีบต่างๆ จากการทำงานของเครื่องจักรที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ 199
9-5 ผู้ประกอบอาชีพที่ใช้อุปกรณ์ล็อคป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ
จากการตกจากที่สูง 200
9-6 ผู้ประกอบอาชีพช่างก่อสร้าง เสี่ยงต่อการได้รับอุบัติเหตุ
จากการตกจากที่สูง 201
10-1 แผนผังกระบวนการอนุรักษ์การได้ยิน 223
12-1 ถุงมือสำหรับป้องกันอันตรายทางเคมี 267
12-2 ถุงมือป้องกันอันตรายทางกายภาพ 268
12-3 อุปกรณ์ป้องกันระบบทางเดินหายใจชนิดแหล่งส่งอากาศ 270
12-4 อุปกรณ์ป้องกันระบบทางเดินหายใจชนิดกรองอากาศ 271
12-5 ชุดป้องกันร่างกายจากอันตรายต่างๆ 273
12-6 อุปกรณ์ป้องกันเท้า 274
12-7 อุปกรณ์ป้องกันตา 276
12-8 อุปกรณ์ป้องกันหู 277
12-9 อุปกรณ์ป้องกันศีรษะ 278

ซื้อ
7 เม.ย. 49

อาชีวอนามัยและความปลอดภัย

Occupational Health and Safety

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนามัย (ธีรวิโรจน์) เทศกะทึก

เลขหมู่ 613.62
0 15
2549
เลขทะเบียน 13532
วันที่ 10 ส.ค. 2549
34132

BSTI DEPT. OF SCIENCE SERVICE
สำนักหอสมุดฯ กรมวิทยาศาสตร์บริการ
1110004685

โอเดียนสโตร์

สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์

วังบูรพา 860-862 วังบูรพา กรุงเทพมหานคร 10200 โทร. 0-2221-0742, 0-2221-6567 แฟกซ์ 0-2225-3300
สยามสแควร์ 218/10-12 สยามสแควร์ซอย 1 กรุงเทพมหานคร 10330 โทร. 0-2251-4476, 0-2254-8807 แฟกซ์ 0-2254-8806
ปิ่นเกล้า 1/35-39 ถนนบรมราชชนนี บางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร 10700 โทร. 0-2434-8814-5 แฟกซ์ 0-2424-0152

สำนักหอสมุดและศูนย์สารสนเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี